

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

12. februar 2004 *

I sag C-337/01,

angående en anmodning, som Bundesfinanzhof (Tyskland) i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Hamann International GmbH Spedition + Logistik

mod

Hauptzollamt Hamburg-Stadt,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 203, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 2913/92 af 12. oktober 1992 om indførelse af en EF-toldkodeks (EFT L 302, s. 1),

* Processprog: tysk.

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, som fungerende formand for Anden Afdeling, og dommerne R. Schintgen (refererende dommer) og N. Colneric,

generaladvokat: A. Tizzano

justitssekretær: ekspeditionssekretær M.-F. Contet,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Hamann International GmbH Spedition + Logistik ved M. Zitzmann

— Hauptzollamt Hamburg-Stadt ved M. Nagel, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved J.-C. Schiefferer, som befuldmægtiget,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 5. februar 2003 er afgivet mundtlige indlæg af Hamann International GmbH Spedition + Logistik ved M. Zitzmann, af

Hauptzollamt Hamburg-Stadt ved T. Cirener, som befuldmægtiget, samt af Kommissionen ved J. C. Schieferer,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 12. juni 2003,

afsagt følgende

Dom

- 1 Ved kendelse af 17. juli 2001, indgået til Domstolen den 10. september 2001, har Bundesfinanzhof i medfør af artikel 234 EF forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 203, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 2913/92 af 12. oktober 1992 om indførelse af en EF-toldkodeks (EFT L 302, s. 1, herefter »toldkodeksen«).
- 2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag mellem Hamann International GmbH Spedition + Logistik (herefter »Hamann«) og Hauptzollamt Hamburg-Stadt (herefter »Hauptzollamt«) vedrørende godtgørelse af told og importafgifter.

Fællesskabsbestemmelser

3 Toldkodeksens artikel 4 bestemmer:

»I denne kodeks forstås ved

[...]

13) toldmyndighedernes tilsyn: enhver handling, myndighederne generelt udfører for at sikre overholdelsen af toldforskrifterne og, i givet fald, af de øvrige bestemmelser, der gælder for varer undergivet toldtilsyn

14) toldmyndighedernes kontrol: de forskellige specifikke handlinger, der foretages i form af verifikation af varerne, dokumentkontrol (eksistens, ægthed), gennemsyn af virksomhedernes regnskaber, forretningsbøger og korrespondance, kontrol med transportmidler, med bagage og andre effekter, som personer fører med sig, administrative undersøgelser og andre lignende handlinger med henblik på at sikre overholdelsen af toldforskrifterne og, i givet fald, af de øvrige bestemmelser, der gælder for varer undergivet toldtilsyn

15) en vares toldmæssige bestemmelse eller anvendelse:

[...]

c) dens genudførelse fra Fællesskabets toldområde

[...]

16) toldprocedure:

[...]

b) forsendelse

c) toldoplæg

[...]

h) udførelse

[...]«

4 Toldkodeksens artikel 37 bestemmer:

»1. Varer, der føres ind i Fællesskabets toldområde, er straks ved indførslen undergivet toldtilsyn. De kan underkastes kontrol fra toldmyndighedernes side efter gældende bestemmelser.

2. De forbliver under tilsyn så længe det er nødvendigt for at fastslå deres toldmæssige status, og for ikke-fællesskabsvarers vedkommende og med forbehold af artikel 82, stk. 1, indtil de enten skifter toldmæssig status eller indføres i frizone eller frilager eller genudføres eller tilintetgøres efter artikel 182.«

5 I henhold til toldkodeksens artikel 89, stk. 1, afsluttes en suspensionsprocedure af økonomisk betydning, når de under proceduren henførte varer eller eventuelt forædlingsprodukter eller forarbejdede produkter, som er tilvirket under denne procedure, angives til en anden tilladt toldmæssig bestemmelse eller anvendelse.

6 Toldkodeksens artikel 91, stk. 1, bestemmer:

»Ved proceduren for eksternt forsendelse gives der mulighed for forsendelse fra et sted til et andet inden for Fællesskabets toldområde:

- a) af ikke-fællesskabsvarer, uden at de pålægges importafgifter eller andre afgifter eller undergives handelspolitiske foranstaltninger

[...]«

- 7 Toldkodeksens artikel 101 bestemmer:

»Oplagshaveren er ansvarlig for

- a) at sikre, at varerne under oplæggelse på toldoplag ikke undrages toldtilsyn

[...]«

- 8 Toldkodeksens artikel 110 forskriver:

»Når omstændighederne berettiger dertil, kan varer, der er henført under toldoplagsproceduren, midlertidigt fraføres toldoplaget. Der skal indhentes forhåndstilladelse hertil hos toldmyndighederne, som fastsætter, på hvilke betingelser fraførslen kan finde sted.

Under varernes ophold uden for toldoplaget kan de underkastes de i artikel 109 omhandlede behandlinger på samme betingelser som der anført.«

9 Toldkodeksens artikel 183 bestemmer:

»Varer, der forlader Fællesskabets toldområde, er underkastet toldtilsyn. De kan kontrolleres af toldmyndighederne i overensstemmelse med gældende bestemmelser. Når de forlader området, skal de i givet fald følge den rute, som toldmyndighederne har fastlagt, og toldmyndighedernes anvisninger skal efterkommes.«

10 Toldkodeksens artikel 203, stk. 1 og 2, har følgende ordlyd:

»1. Toldskyld ved indførsel opstår, når:

— en importafgiftspligtig vare unddrages toldtilsyn.

2. Toldskylden opstår på det tidspunkt, hvor varen unddrages toldtilsynet.«

11 Toldkodeksens artikel 204, stk. 1, bestemmer:

Toldskyld ved indførsel opstår:

a) når en af de forpligtelser, der opstår ved en importafgiftspligtig vares midlertidige opbevaring eller ved anvendelse af den toldprocedure, som varen er undergivet, misligholdes

eller

b) når en af betingelserne for en vares henførsel under den pågældende toldprocedure eller for indrømmelse af nedsat eller nul-importafgift på grund af dens anvendelse til særlige formål ikke er opfyldt

i andre end de i artikel 203 omhandlede tilfælde, medmindre det godtgøres, at en sådan misligholdelse ikke har haft reelle følger for det korrekte forløb af den midlertidige opbevaring eller den pågældende toldprocedure.«

12 Toldkodeksens artikel 239, stk. 1, bestemmer:

Godtgørelse af eller fritagelse for import- eller eksportafgifter kan indrømmes i andre situationer end dem, der er omhandlet i artikel 236, 237 og 238,

- og som fastlægges efter udvalgsproceduren

 - og som skyldes omstændigheder, hvor den berettigede ikke har gjort sig skyldig i urigtigheder eller åbenbar forsømmelighed. De situationer, hvor denne bestemmelse finder anvendelse, samt de nærmere procedureregler herfor fastlægges efter udvalgsproceduren. Godtgørelsen eller fritagelsen kan undergives særlige betingelser.«
- 13 Artikel 859 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2454/93 af 2. juli 1993 om visse gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 2913/92 (EFT L 253, s. 1, herefter »gennemførelsesforordningen«) bestemmer:

»Følgende misligholdelser anses efter kodeksens artikel 204, stk. 1, for ikke at have haft reelle følger for det korrekte forløb af midlertidig opbevaring eller toldprocedurer, forudsat:

— at de ikke er et forsøg på at unddrage varen toldtilsyn

— at de ikke skyldes åbenbar forsømmelighed fra den pågældendes side

— at alle de nødvendige formaliteter til at afklare varens situation er gennemført efterfølgende:

[...]

- 5) flytning uden tilladelse af en vare, der er under midlertidig opbevaring eller henført under en toldprocedure, såfremt den kan frembydes for toldmyndighederne, hvis de anmoder herom

[...]«

14 Gennemførelsesforordningens artikel 860 har følgende ordlyd:

»Toldmyndighederne fastslår, at der er opstået toldskyld i overensstemmelse med toldkodeksens artikel 204, medmindre den eventuelle debitor beviser, at betingelserne i artikel 859 er opfyldt.«

15 De situationer, der er omhandlet i toldkodeksens artikel 239, stk. 1, forklares nærmere i gennemførelsesforordningens del IV, afsnit IV, kapitel 3, benævnt »Særlige gennemførelsesbestemmelser til kodeksens artikel 239«, som svarer til forordningens artikel 899 til 909.

16 Gennemførelsesforordningens artikel 899 bestemmer:

»Med forbehold for andre situationer, som vurderes i hvert enkelt tilfælde efter fremgangsmåden i artikel 905 til 909, og når den besluttende toldmyndighed, der har fået forelagt den i kodeksens artikel 239, stk. 2, omhandlede ansøgning om godtgørelse eller fritagelse, konstaterer:

- at de begrundelser, der fremføres til støtte for ansøgningen, svarer til en af de i artikel 900 til 903 omhandlede omstændigheder, og at disse omstændigheder ikke er udtryk for, at den berettigede har begået urigtigheder eller gjort sig skyldig i åbenbar forsømmelighed, yder den godtgørelse af eller fritagelse for det pågældende importafgiftsbeløb.

Ved »den berettigede« forstår den eller de personer, der er omhandlet i artikel 878, stk. 1, samt i givet fald, enhver anden person, som har været medvirkende ved opfyldelsen af toldformaliteterne for de pågældende varer, eller som har givet de fornødne instrukser med henblik på opfyldelsen heraf

- at de begrundelser, der fremføres til støtte for ansøgningen, svarer til en af de i artikel 904 nævnte omstændigheder, yder den ikke godtgørelse af eller fritagelse for det pågældende importafgiftsbeløb.«

17 Gennemførelsesforordningens artikel 900, stk. 1, litra a), bestemmer:

»Der ydes godtgørelse af eller fritagelse for importafgifter i følgende tilfælde:

- a) når ikke-fællesskabsvarer, der er henført under en toldprocedure, der indebærer hel eller delvis fritagelse for importafgifter, eller når varer, som er overgået til fri omsætning med toldlempelser på grund af deres anvendelse til særlige formål, er blevet stjålet, men findes kort efter i samme stand som på tyveritidspunktet og bringes tilbage til den oprindelige toldmæssige status.«

18 Gennemførelsesforordningens artikel 905 fastsætter den måde, hvorpå toldmyndigheden skal vurdere den berettigedes situation, når denne ikke svarer til en af de situationer, der er omhandlet i forordningens artikel 900-904. Det bestemmes i stk. 1:

»Når den besluttende toldmyndighed, der har fået forelagt en godtgørelses- eller fritagelsesansøgning i medfør af toldkodeksens artikel 239, stk. 2, ikke er i stand til på grundlag af bestemmelserne i artikel 899 at træffe afgørelse, og ansøgningen indeholder begrundelser, der kan udgøre en særlig situation, som skyldes omstændigheder, hvor den berettigede ikke har begået urigtigheder eller gjort sig skyldig i åbenbar forsømmelighed, forelægger den medlemsstat, hvorunder den pågældende myndighed hører, sagen for Kommissionen, for at der kan træffes beslutning efter den i artikel 906-909 fastlagte procedure.

Begrebet »den berettigede« har samme betydning som i artikel 899.

I alle øvrige tilfælde afviser den besluttende toldmyndighed ansøgningen.«

- 19 Gennemførelsesforordningens artikel 512, som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 993/2001 af 4. maj 2001 (EFT L 141, s. 1), der ikke finder anvendelse i denne sag, bestemmer:

»1. Overførsel mellem forskellige steder, der er angivet i samme bevilling, kan foregå uden toldformaliteter.

2. Overførsel fra henførselstoldstedet til bevillingshaverens eller den erhvervsdrivendes virksomhed eller til anvendelsesstedet kan gennemføres på grundlag af angivelsen til henførsel under proceduren.

3. Overførsel til udpassagetoldstedet med henblik på genudførsel er mulig på grundlag af proceduren. I så fald er proceduren først afsluttet, når de til genudførsel angivne varer virkelig har forladt Fællesskabets toldområde.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 20 Hauptzollamt afkrævede ved afgiftsavgørelse af 5. marts 1996 det selskab, der var Hamanns retssuccessor, betaling af told på 6 283,30 DEM og importafgift på 4 488,08 DEM under henvisning til, at det ikke var blevet anmeldt til toldmyndighederne, at varer, der var blevet indført fra Canada og henført under toldoplagsproceduren, var blevet fraført toldoplaget.
- 21 Den 7. marts 1997 ansøgte Hamann om godtgørelse af disse beløb og vedlagde sin ansøgning attesterede kopier af fortoldningsdokumenter. Den 23. april 1997 indgav Hamann yderligere dokumentation vedrørende de pågældende varer og meddelte Hauptzollamt, at erklæringen vedrørende visse af disse varers fraførsel fra toldoplaget havde fulgt varerne på tidspunktet for disses udførsel fra Fællesskabets toldområde.
- 22 Ved afgørelse af 30. april 1997 meddelte Hauptzollamt afslag med den begrundelse, at de pågældende varer i hvert fald midlertidigt havde været unddraget toldtilsyn, idet den obligatoriske eksterne forsendelsesprocedure for overførsel fra indpassagetoldsted til udpassagetoldsted ikke var blevet overholdt.
- 23 Da klagen over denne afgørelse blev afvist, anlagde Hamann sag ved Finanzgericht Hamburg (Tyskland). Hamann gjorde for denne ret bl.a. gældende, at erklæringen vedrørende det første varepartis fraførsel fra toldoplaget var blevet udfærdiget den 26. eller den 30. oktober 1995, at det andet parti var blevet fraført

toldoplaget den 27. november 1995, at de respektive udførselsanmeldelser var blevet fremlagt, og at den eksterne forsendelsesprocedure var blevet indledt i Padborg (Danmark), for så vidt angår det første parti, og ved den tysk-polske grænse, for så vidt angår det andet.

- 24 Den 14. september 2000 frifandt Finanzgericht Hauptzollamt med den begrundelse, at der var opstået toldskyld i henhold til toldkodeksens artikel 203, stk. 1, som følge af, at varerne var blevet unddraget toldtilsyn, idet de var blevet fraført toldoplaget, uden at der var sørget for fortsat tilsyn ved indledning af en ekstern forsendelsesprocedure. Finanzgericht fandt desuden, at toldkodeksens artikel 203 havde forrang for kodeksens artikel 204, og at artikel 204 derfor ikke fandt anvendelse.
- 25 Hamann indgav »revisionsanke« til Bundesfinanzhof af afgørelsen, hvorunder selskabet gjorde gældende, at Finanzgericht med urette havde fundet, at der var opstået toldskyld i medfør af toldkodeksens artikel 203 og ikke i medfør af kodeksens artikel 204. En anden fejl var, at Finanzgericht havde fundet, at toldkodeksens artikel 203 havde forrang for artikel 204. Det fremgår således af toldkodeksens artikel 204, sammenholdt med gennemførelsesforordningens artikel 859, nr. 5, at der i en situation som den i hovedsagen foreliggende ikke var opstået toldskyld. Udførslen af varerne uden indledning af den eksterne forsendelsesprocedure var hverken en unddragelse fra toldtilsyn eller et forsøg på en sådan unddragelse, men blot en arbejdsmæssig fejl, der faktisk ikke påvirkede den forskriftsmæssige afvikling af toldoplagsproceduren.
- 26 Da Bundesfinanzhof herefter var af den opfattelse, at løsningen af tvisten afhænger af fællesskabsrettens fortolkning, har den besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Foreligger der unddragelse fra toldtilsyn, således at der opstår toldskyld som omhandlet i artikel 203, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 2913/92, alene fordi tredjelandsvarer, der er henført under toldoplæg og bestemt til genudførelse fra Fællesskabets toldområde, ikke er blevet fortoldet med henblik på at blive henført under en ekstern forsendelsesprocedure i umiddelbar tilslutning til, at de fraføres toldoplæg?«

Det præjudicielle spørgsmål

- 27 Den nationale ret ønsker med dette spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om toldkodeksens artikel 203, stk. 1, skal fortolkes således, at der foreligger unddragelse fra toldtilsyn i denne bestemmelses forstand, når ikke-fællesskabsvarer, der er henført under toldoplægsproceduren og bestemt til genudførelse fra Fællesskabets toldområde, før ikrafttrædelsen af forordning nr. 993/2001 er blevet fraført toldoplæg og transporteret til udpassagetoldstedet uden at være blevet henført under den eksterne forsendelsesprocedure.
- 28 Indledningsvis bemærkes med henblik på at besvare det således formulerede spørgsmål, at toldkodeksens artikel 203 og 204 har forskellige anvendelsesområder. Mens den første vedrører unddragelse af varer fra toldtilsyn, vedrører den anden misligholdelse af forpligtelser og manglende opfyldelse af betingelser knyttet til de forskellige toldprocedurer, der ikke har haft indvirkning på toldtilsynet.
- 29 Det fremgår af ordlyden af toldkodeksens artikel 204, at bestemmelsen alene finder anvendelse i de tilfælde, der ikke henhører under artikel 203.

- 30 Det skal med henblik på at vurdere, hvilken af disse to artikler der danner grundlag for en toldskyld ved indførsel, først undersøges, om de faktiske omstændigheder udgør en unddragelse fra toldtilsyn, jf. toldkodeksens artikel 203, stk. 1. Det er kun, såfremt dette spørgsmål besvares benægtende, at bestemmelserne i toldkodeksens artikel 204 finder anvendelse.
- 31 Hvad mere præcist angår begrebet unddragelse fra toldtilsyn, der er nævnt i toldkodeksens artikel 203, stk. 1, bemærkes, at ifølge Domstolens praksis skal begrebet forstås således, at det omfatter enhver handling eller undladelse, som medfører, at toldmyndighederne hindres i, det være sig blot midlertidigt, at få adgang til en vare, der er undergivet toldmyndighedernes tilsyn, og at gennemføre de kontrolforanstaltninger, som er omhandlet i toldkodeksens artikel 37, stk. 1 (dom af 1.2.2001, sag C-66/99, D. Wandel, Sml. I, s. 873, præmis 47, og af 11.7.2002, sag C-371/99, Libereixim, Sml. I, s. 6227, præmis 55).
- 32 Med hensyn til denne fortolkning må det derfor fastslås, at der foreligger unddragelse fra toldtilsyn, jf. toldkodeksens artikel 203, stk. 1, når det i en situation som den i hovedsagen omhandlede er umuligt for toldmyndighederne, således som Bundesfinanzhof har anført i forelæggelseskendelsen, at sikre toldtilsynet mellem det tidspunkt, hvor varerne fraføres toldoplagret, og det tidspunkt, hvor de frembydes på udpassagetoldstedet.
- 33 Det skal for det første tilføjes, at den omstændighed, at gennemførelsesforordningens artikel 512, som ændret ved forordning nr. 993/2001, ikke længere foreskriver en forpligtelse til at henføre varer, som de i hovedsagen omhandlede, under den eksterne forsendelsesprocedure ved deres overførsel til udpassagetoldstedet, ikke kan afkræfte denne konklusion, idet denne bestemmelse, der ikke finder anvendelse med tilbagevirkende kraft, først trådte i kraft efter de faktiske omstændigheder, der gav anledning til tvisten i hovedsagen.

- 34 Det bemærkes på den anden side, at importafgifternes økonomiske karakter heller ikke er til hinder for, at en toldskyld i en situation som den i hovedsagen foreliggende opstår med hjemmel i toldkodeksens artikel 203, stk. 1. Som Kommissionen har gjort gældende, giver kodeksens artikel 239 således på visse betingelser mulighed for godtgørelse af eller fritagelse for told, der lovligt er forskyldt.
- 35 Det tilkommer den nationale ret i hovedsagen at undersøge, om de betingelser for godtgørelse af den omhandlede told, der er fastsat i toldkodeksens artikel 239, er opfyldt.
- 36 Det præjudicielle spørgsmål skal derfor besvares med, at toldkodeksens artikel 203, stk. 1, skal fortolkes således, at der foreligger unddragelse fra toldtilsyn i denne bestemmelses forstand, når ikke-fællesskabsvarer, der er henført under toldoplagsproceduren og bestemt til genudførelse fra Fællesskabets toldområde, før ikrafttrædelsen af forordning nr. 993/2001 er blevet fraført toldoplaget og transporteret til udpassagetoldstedet uden at være blevet henført under den eksterne forsendelsesprocedure, og det — det være sig blot midlertidigt — har været umuligt for toldmyndighederne at sikre toldtilsynet med disse varer.

Sagens omkostninger

- 37 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Bundesfinanzhof ved kendelse af 17. juli 2001, for ret:

Artikel 203, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 2913/92 af 12. oktober 1992 om indførelse af en EF-toldkodeks skal fortolkes således, at der foreligger unddragelse fra toldtilsyn i denne bestemmelses forstand, når ikke-fællesskabsvarer, der er henført under toldoplagsproceduren og bestemt til genudførelse fra Fællesskabets toldområde, før ikrafttrædelsen af Kommissionens forordning (EF) nr. 993/2001 af 4. maj 2001 om ændring af forordning (EØF) nr. 2454/93 om visse gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 2913/92, er blevet fraført toldoplaget og transporteret til udpassagetoldstedet uden at være blevet henført under den eksterne forsendelsesprocedure, og det — det være sig blot midlertidigt — har været umuligt for toldmyndighederne at sikre toldtilsynet med disse varer.

Skouris

Schintgen

Colneric

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 12. februar 2004.

R. Grass

V. Skouris

Justitssekretær

Præsident